

ABONAMENTUL
Pe un an . 24 Cor.
Pe jum. an . 12
Pe 1 lună . 2

Nrul de Duminecă
pe un an 4 Cor. — Pen-
tru România și America
10 Cor.

Nrul de zi pentru Ro-
mânia și străinătate pe
an 40 franci.

TRIBUNA

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA
Deák Ferenc-utca 20.

—
INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.
Manuscripte nu se Ina-
poiază.
Telefon pentru oraș și
comitat 502.

Ingrozitorul măcel dela Pánade.

Ofițerii și soldații dela honvezime măcelăresc un sat românesc. —

Jale națională.

Nu ne-a fost dat să ne bucurăm în tihnă nici măcar o singură zi de sărbătoarea națională a izbândeii dela Beiuș. Un caz prea din cale afară de înfricoșat și de o cruzime prea înfiorătoare a venit să turbure una din orele bucuriei naționale, prefăcând-o în mod năprasnic într'un adevărat doliu național.

Intr'un sătuleț românesc de lângă Blaj, honvezimea ungurească, ofițerii și oștașii unguri au atacat și măcelărit populația românească pașnică, cum nimenui nu i-s'ar fi închipuit că ar fi cu puțință în Azia cea mai întunecată, nu în mijlocul Europei civilizate.

Veștile ziarelor ungurești despre întâmplările dela Pánade ne-au lăsat întâiu nedumeriți. Ceeace ele au înregistrat cu lăcomia și indiferența ziarelor de senzație, nouă ne-a părut un lucru atât de grav, încât am avut precauțiunea de a lua întâiu informații absolut pozitive și vrednice de crezare.

Trecând ieri din întâmplare prin Arad, dl deputat Iuliu Maniu a avut bunăvoința de a ne da o descriere amănunțită a faptelor. *Dsa a confirmat tot ceeace nouă ne părea născocirea nebună a unei fantazii nesădătoase!*

După descrierile dsale, ziua de Duminecă trecută la Pánade a fost o zi de jale națională. Ceeace s'a petrecut acolo întrece închipuirea celui mai îndrăzneț născocitor de senzații imposibile. Este un lucru absolut lipsit de orice caz analog sau precedent ca pe timp de cea mai deplină pace, fără cel mai mic motiv, o armată întreagă să năvălească asupra unui sat liniștit, pașnic, și nebănuitor, pentru a-l măcelări în chipul cel mai oribil ca pe un dușman înarmat în timp de războiu. Și ceeace mărește nesfârșit gravitatea lucrurilor este, că nu ostașii de rând, nu un singur ofițer nebun, ci tot corpul ofițeresc al unui regiment în frunte cu comadartul ei a ordonat crimele aceaste și a luat chiar parte activă la ele.

Intr'o clipă de francheță, armata ungurească de azi, honvezimea cea atât de iubită în Ungaria, cea atât de populară și giugiulită de poporul, de parlamentul și de presa ungurească, și-a dat arama pe față,

asa cum nici dușmanul ei cel mai mare nu ar fi putut face aceasta. Acuma înțelegem pe deplin pentru ce ungurii nu sunt mulțumiți cu spiritul ce domnește în armata comună, pentru ce ei cu atâta stăruință armata ungurească națională. Dacă visul lor s'ar înfăptui, spiritul ei ar fi acelaș cu al honvezilor și ofițerilor din Ciuc, **spiritul urei naționale în gradul superlativ, și aproape fiecare zi ne-ar aduce câte un măcel ca la Pánade, până când nici un român nu ar mai respira aerul iubitei țări ungurești.**

Vă puteți închipui ce vor fi suferind bietii de flăcăi români înrolați astăzi într'o astfel de armată, într'o instituție unde mai mult decât ori unde superiorii pot să dea frâu liber tuturor poftelor lor de vexare și unde inferiorii sunt dați pradă cu desăvârșire oricărei volnicii individuale a superiorilor, fără puțință de apel sau de plângere, sub pretextul disciplinei.

O astfel de armată este rușinea tuturor veacurilor și nu mai este vrednică să existe. Ea trebuie fără amânare desființată și dizolvată ca o primejdie permanentă pentru țara asta și o campanie în sensul acesta ar trebui pornită nu de toți românii numai dar și de toată țara fără deosebire de națiune.

Intreg clubul național va trebui să ceară parlamentului satisfacție deplină, iar dacă acesta ar refuza-o, deputații noștri să meargă până la treptele tronului. M. Sa, supremul șef al armatei și al honvezimei nu va putea să nu dea cu sentimentul său de dreptate aspră și neînduplecată pilduirea adevărată acelor cari au pângărit armele lor într'un mod bestial cu sângele cetățenilor pașnici.

Dela înființarea ei, honvezimea ungurească n'a avut prilej de a da piept cu vre-un dușman. »Lupta« dela Pánade este cea dintâi a ei vitejie, prima ei glorie de arme. Și cel dintâiu sânge pe care-l varsă este sânge românesc, sângele acelor cari o susțin și o alimentează cu bani și cu oameni.

După faptele aceaste nu ne rămâne decât să ne înarmăm toți românii, pentru a ne apăra de crimele bestiale ale honvezimei, cari ori când ne poate atacă și căsapi din senin.

Dumineca trecută, spune dl Maniu, batalionul 4 al regimentului 24 de honvezi, făcând manevrele a sosit dimineața la orele 9 în comuna Pánade de lângă Blaj.

Regimentul se recrutează din comitatele săcuiești ale Ardealului și este dislocat la Csik-Szereda. Sosind batalionul la Pánade ofițerii s'au retras în școala românească greco-catolică clădită din fondul lui Timotei Cipariu. Aici se instalase bucătăria ofițerilor.

Intrind în școală căpitanul zări cu mânie tablele de învățământ de pe pereți cu inscripții românești și *ceru notarului să le îndepărteze imediat.*

— *Nu voiu suferi scrisoare românească pe pereții unei școli din Ungaria!* a strigat furios căpitanul.

Notarul, bine înțeles a refuzat să execute ordinul acesta, spunând că nu este în drepturile sale de-a dispune într'o școală confesională.

— *Atunci le voiu sfășia eu cu sabia!* a strigat ofițerul ungar.

Toată ziua ofițerii și-au petrecut, fiind față și logodnica unuia dintre ei. După prânz pela orele 4—5 toți ofițerii, afară de locotenent-colonelul Kádár, comandantul batalionului, care s'a retras, *au făcut o orgie în curtea școlii românești și s'au îmbătat cu toții. Câțiva din ei zăceau beți-morți prin grădina școlii,* unde i-a dus notarul român, Gregorie Șimon ca să-i culce.

Pe la 6 ore seara dascălul bisericesc (cantorul) Ioan Borcea a intrat în curtea școlii petrecând pe un soldat cunoscut lui și încvartirat tot la școală. Văzându-l căpitanul Iakab, sări la el și-l întrebă răstit ce caută în curtea școlii. Fără a mai aștepta însă un răspuns căpitanul *incepu să-l bată.* Cu ajutorul soldaților chemați de el, îl scoase pe Borcea din curte afară urmând să-l bată și pe stradă, până când gornistul batalionului i-a aplicat la cap *o lovitură cu sabia, în urma căreia Borcea plin de sânge căzu grămadă la pământ.*

Țăranul Leon Țipariu (un nepot de al lui Timotei Cipariu) văzându-l căzut a mers să-l ridice. Furios, căpitanul se năpusti și la el, ca să-l lovească. Primind câteva lovituri, Țipariu se refugiază lângă notarul comunal care din întâmplare azistase la scena asta.

Toate acestea s'au petrecut repede și fără să se fi născut o grămădeală de oameni acolo și incidentul părea acuma sfârșit cu atâta.

Notarul ridică și sprijini pe Țipariu de braț ca să-l conducă acasă pentru a-i-se da îngrijirea necesară. Atunci căpitanul lakab, pierzându-și în furia sa orice cumpăt și orice judecată, să repezi din nou la Țipariu, îl zmulse din brațele notarului și începu să-l lovească atât de cumplit cu arma, încât moartea lui se aștepta în orice clipă.

Acum căpitanul într'un paroxism de beție pricinuită prin beutură și prin vederea sângelui, strigă soldaților prezenți:

— **Dați, loviți în cap pe valahi fără milă! și dădu ordin plutonului care se afla supt arme (Bereitschaft) ca să curețe străzile.** De-aici a urmat apoi lungul șir al cruzimilor celor mai sălbatice.

Patrola a intrat imediat în crâșmă, a zdrobit ușile și geamurile, a izgonit și împrăștiat pe toți oamenii din ea, lovindu-i și răcindu-i cu patul puștii și cu baionetele.

Crâșmarul scăpă numai fugind pe geam. După isprava asta, toată armata prezentă se puse pe treabă.

Soldații se risipiră în sat și pe oricine întâlneau, bărbați, femei și copii fără deosebire îi tăiau, îi răneau și-i schingiuiau. In cele din urmă intrară în curțile oamenilor, îi scoaseră din case și-i loviră la mir.

Intre alții ei întâlniră pe Ioan Borcea Sorică venind din întâmplare cu carul cu boi. Ei îl smulseră de pe car și-i aplicară niște lovituri atât de teribile, încât probabil este deja mort.

Două femei au fost spintecate cu baionetele. Le-au ieșit intestinale din abdomen. Insuși primarul comunal a fost bătut, iar notarul a scăpat numai ocolind străzile comunei, trecând prin grădini. **Rezultatul acestui grozav măcel sunt șase oameni răniți de moarte, cari nu vor scăpa cu viața, cincisprezece grav răniți și 39 răniți mai ușor.**

In fine notarul îngrozit a mers din nou la locotenent-colonelul comandant, care la repetite solicitări de-a face ordine a rămas nemișcat, dând răspunsul că:

»Nu strică câteva sgăriituri«, și spunându-i că soldații măcelăresc comuna întregă a insistat să revoace armata, ceea ce s'a împlinit seara la 7^{1/2}. **Măcelul durase timp de un ceas.**

Intreg măcelul a fost urmarea urei neîmpăcate ce aveau ofițerii și feciorii regimentului, toți unguri, asupra românilor. Băutura deslănțuise într'ânșii această pasiune, ale cărei victime sunt nefericiții români din comuna natală a marelui Timotei Cipariu.

A doua zi dimineața sosiră șiroaie de căruțe cu răniți la medicul din Blaj, iar în Pânade soarele cald își arunca razele pe bălți de sânge românesc, vărsat pe străzi și în curți de baionetele plătite și susținute tot de români.

Judecătorul de instrucție din Ibașfalău, funcționar sever și conștientos a ieșit cu procurorul la fața locului pentru facerea anchetei. Dl deputat Iuliu Maniu încă a ieșit imediat la fața locului. Luând informațiile absolut exacte, a cerut prin telegramă ministrului de honvezime să intervie în mod grabnic.

După zece ani.

De Ioan Russu Șirlianu.

Se împlinesc zece ani, de când noi, cei grupați în jurul »Tribunei«, am îndrăznit să pledăm pentru părăsirea pasivității și, prin urmare, porneam curentul activist. Nu e mult d'atunci, își vor aduce aminte toți câți se ocupă cu politica: propaganda noastră a fost socotită de celelalte ziare drept — trădare națională. »Autorizata« dela Sibiiu, »Tribuna« daianistă, ne blestemase din partid, gruparea dela »Dreptatea« din Timișoara ne pusese și ea cruce la căpătâi, confrății dela »Gazeta« ne priveau drept criminali ordinari și vre-o patru dintre actualii deputați au refuzat »Tribuna« pe cuvânt că »pledând pentru activitate, facem jocul ungarilor«. Se pornise încontra noastră o adevărată cruciadă, printre fruntașii naționali.

Noi însă, pătrunși de convingerea că bine facem și liniștiți în conștiința că nu urmărim alt scop decât regenerarea națională, nu ne-am speriat, ci am dat nainte. Adevărat, cu multă jertfă și sufletească și materială: ne vedeam despărțiți de tovarăși cu cari dusesem împreună marea luptă memorandistă, ceea ce ne întrista; și ne vedeam puțin ajutați de cei cari ar fi trebuit să nu lipsească dela jertfa materială când vorba e d'un ziar românesc, ceea ce ne-a impus jertfe a căror cruce o purtăm și azi.

De prigonirile guvernului nu vorbim. Ele cad în altă categorie de judecată.

Destul că n'am încetat o zi și n'am scăpat un singur prilej fără a propaga politica de activitate. Am avut chiar îndrăzneala, ca dela vorbe să trecem la fapte: când s'a ivit primul cerc vacant, la Dobra, am aprobat fără rezervă intrarea în luptă și înșine am alergat să dăm concurs pentru reușita candidaturii naționale, cărei celelalte ziare îi negau caracterul de a fi a partidului național, pentru că, vezi Doamne, partidul nu este permis să se manifeste, prin puterile lui elementare, de jos, ci trebuie să resufle numai prin plămâni augurilor »autorizați«, cari au continuat să fie pasiviști, până ce în urmă, la conferința națională din 1905, partidul el însuși a făcut mărturisiri de neîndoioasă dorință spre — activitate. Chiar și după asta s'a găsit o întregă și valoroasă grupare de naționaliști, cari n'au vrut să știe de noi, purtătorii steagului activist: la alegerile din Ianuarie 1905 frații bănățeni n'au candidat și când în toamna anului 1905 ne duceam, noi cei opt deputați aleși, la Lugoj, să desfășurăm și acolo steagul activității, să nu fie cu supărare că amintesc, dar e fapt că simpaticul actual deputat Coriolan Brediceanu venise să ne vadă așa, »ca particular«, iar nu ca membru al partidului și ne ascultă dela distanță; cât despre fratele Stefan Petrovici, acum deputat, precum și directorul »Drapelului«, ne priveau zimbând cu ironie dela înălțimea unui balcon — pasivist.

Le amintim toate acestea nu pentru a învinui pe cineva, nici pentru a scoate la iveală partea ce ni-s'ar cuveni din meritul că azi activitatea stăpânește pe toată linia, ci pentru ca să reamintim un fapt: și când agităm singuri pentru părăsirea politicii pasiviste, și după ce partidul național a îmbrățișat politica activistă, noi priveam intrarea în parlament nu ca scop, ci ca mijloc și

am dat însemnătate îndeosebi activității extra-parlamentare a deputaților. Spuneam că ținem să avem câți mai mulți deputați nu pentru că dela numărul lor am aștepta o schimbare în viața partidelor din dietă ori că prin voțul lor ar putea să hotărască anume curente și legi, ci privim fiecare alegere ca un fericit prilej pentru a ne duce în mijlocul poporului cărui să-i facem educație politică.

Politica ce am urmat dela 1881 încoaci, de ce s'o tăgăduim: n'a fost potrivită să deștepte poporul! Conferențele naționale ce se țineau la Sibiiu, o zi două, erau loc de întâlnire pentru mult 70—80 delegați ai cercurilor electorale, dar cari nici nainte, nici după conferință nu chemau adunări populare, să lumineze pe țărani. Abia la 1893, vara, s'a ținut conferință la care au venit, ca privitori, mii de țărani, ceea ce a avut ca urmare deșteptarea națională în așa măsură, în cât la procesul memorandumului au venit zeci de mii țărani din toate părțile locuite de români.

Cei opt deputați, aleși la 1905, au făcut însă în această direcție într'o singură toamnă mai mult decât o sută de — pasiviști în ani de zile. Adunările ce au ținut în cercurile lor și pretutindeni printre români, au fost o școală minunată pentru popor. Au deșteptat sentimentul național amorțit, au scuturat pe cei rătăciți, au luminat pe cei mărginiți, au propagat solidaritatea de rasă (să ținem toți laolaltă) și mai presus de toate au deșteptat nădejdea în viitor! Au început românii a crede, că luptând, se poate ajunge la ceva, întâi de toate putem scăpa de rușinea ca neamul întreg să fie socotit o turmă fără păstori, pe care negustorii partidelor ungurești să-l împingă când la dreapta, când la stânga, cum le venea la socoteală.

Au nădăjduit, au crezut și luptat, iar la 1906 învinserăm în cincisprezece locuri.

Nimic însă, ca biruința dela Beiuș, nu dovedește mai tare, câtă dreptate am avut să susținem, că deputații noștri mai ales afară din dietă, în mijlocul poporului, să caute a-și face datoria. Indrăznim adecă să zicem, că fără a merge deputații la fața locului, pe câmpul de luptă, nu cuceream Beiușul.

Întâi de toate deputatul îndrăznește să pășească mai curajos: îl păzește imunitatea, (scutul ce îi dă legea de a nu putea fi arestat fără hotărârea dietei) și apoi pentru orice neajuns ar îndura și blăstămăție ce vede, își ridică glasul în casa țării!... A doua: venirea între popor a unui deputat e sărbătoare și ceea ce el spune, se ia drept cuvânt de apostol.

Pasivitatea ne amorțise atât de mult, încât în popor se lăfise credința, că românul nici nu are drept să fie »ablegat«, ori că se poate alege numai românul pe care îl vrea stăpânirea... Cu prilejul întâiei lupte la Dobra, unii țărani ne întrebau mirați: »poate-se alege și ablegat român?« — iar bihoreni ne spuneau, cu prilejul adunărilor populare ce ținusem acolo, că ei așa au crezut: »împotriva cormanului numai koșutani se pot alege«...

Acum, când într'un singur cerc erau șapte deputați, când alegătorii români vedeau că acești deputați sunt frați ai lor și luptă împotriva tuturor stăpânirilor din Budapesta, împotriva lui Tisza ca și împotriva lui Kossuth, și mai vedeau și garda falnică ce însoțea pe deputați, negreșit că printre țărani simțirea românească s'a întărit în așa mă-

sură, încât nu s'au mai speriat de pădurea sulitelor, nici s'au lăsat ademniți de arginții spurcați ai lui Iuda, n'au mai votat pentru bani și beutură, ci au ascultat de bătăile inimei lor curate.

Iată ce s'a ajuns, prin lupta înafară de dietă a deputaților, în cel mai înapoiat și mai amorțit comitat locuit de români.

Și s'a ajuns acest lucru după doi ani de luptă parlamentară.

Ce am fi și unde ajungem, dacă o parte dintre fruntași n'ar fi stat la îndoială ani de zile, ci ar fi îmbrățișat politica activistă înainte cu zece ani, când »Tribuna« a căutat să convingă pe toți, ce mijloc admirabil de deșteptare națională este orice alegere și cum deputații mai ales în afară de dietă pot să-și câștige lauri?

M. Sa. la Viena. M. Sa se va întoarce dela Ischl la Viena pe la mijlocul lunii viitoare, căci voiește să fie de față cu deosebire la încheierea tratativelor transacțiunii.

Proiectul de buget pentru anul viitor este deja terminat și va fi unul dintre primele proiecte, ce se vor prezenta camerei după redeschidere. Dacă până la anul nou nu va fi primit acest proiect, atunci Wekerle va cere indemnitate pe trei luni.

Mărturisiri prețioase. Sub titlul *Alegeri cu sulite*, ziarul »Az Ujság« dela 27 c. scrie:

»Un loc de alegere sângeros, pe care *din oficiu* l-au făcut sângeros și agitat. Poate că nu s'a mai întâmplat, ca într'un cerc unde sunt 3000 de alegători, să concentreze tot atâtea sulite. Iar în Beiuș au fost azi mai multe sulite, arme militare, săbii jandarmerești, decât alegători.

»Asta însă nici pe departe n'a însemnat rănduială și liniște. Deși în dosul fiecărui alegător a fost câte o sulită și pușcă Manlicher, totuși sânge a curs destul, au fost bătăi, incendiuri, foc. Sulitele s'au dovedit că nu potolesc, ci ajută în alegeri.

După alegere.

Arad, 29 August.

Biruința noastră splendidă din Beiuș, s'a prefăcut într'o adevărată sărbătoare națională. Vestea biruinții abia a putut pătrunde până azi în toate colțurile românești și unde a pătruns, a aprins inimile, a înălțat sufletele, a încălzit speranțele. Întreg neamul a tresălit de o adâncă și mare bucurie.

De departe și de aproape, de prin toate colțurile locuite de români curg într'una cu sutele depeșile pe la redacțiile ziarelor românești, la Beiuș dar mai ales la cel încins cu nimbul biruinței; s'au improvisat sărbări și poporul întreg este ca într'un delir la reînvierea legendarului nume al lui Lucaciu. Entuziasmul mare a trecut și peste graniță la frații noștri din România. Presa de dincolo comentează în articole de fond momentul acesta de înălțare sufletească al nostru și din mai multe orașe ale României vin vești despre marea impresie ce a stârnit acolo vestea biruinții lui Lucaciu. Astfel ieri am primit la redacție din Craiova următoarea telegramă:

Craiova, 28/8. (Un șir întreg *indecifrabil*.) Alegerea săvârșită în persoana dumnilă este triumful cauzei naționale. Să trăiești! Să trăiască alegătorii cari au înțeles și acum cât e de scumpă libertatea și dreapta luptă pentru dreapta cauză.

General de divizie Gh. Angelescu, în rezervă. P. Chițu, deputat. C. R. Geblescu, fost prefect. Nicolae Pop, deputat. Colonel în rezervă G. Marcu. Stefan Pleșea, proprietar. Gr. Columbeanu, deputat. Iuniu Talpian, avocat. Anastasie Geor-

gescu, profesor. Inginer D. Stamatopol. C. Tăpârdea, inginer. Eduard Dioghenide, avocat. N. Tăpârdea, inginer de mine. George Manolescu. George Romiceanu, avocat. Marin Sescioreanu, proprietar. C. Gârleșteanu, deputat. Doctor Cernătescu, M. Cristescu, avocat. Titu Bombăcilă, avocat. Dr. Ștefănescu. Ștefan Ciuceanu, profesor la liceu. George Manciu, farmacist. Dumitru Moga, comerciant. Mitescu. Chintescu, major în retragere. Aurel Druga, industriaș. Ioan Mitrică, avocat. Ioan N. Popescu, avocat. Nicolae Pompilian, avocat. I. Ștefan, fabricant. N. V. Mirica, proprietar. N. V. Demetrescu, profesor.

Cu atât mai mare este însă furia și năcazul la iubiiții noștri compatrioți unguri. Dacă pentru noi alegerea lui Lucaciu trece drept o bucurie națională, ei socotesc învingerea aceasta a noastră drept o catastrofă a lor. Publicăm la alt loc al foii vocile de presă ale lor, cari invederează mahnirea lor neputincioasă că într'un cerc aproape curat românesc au îndrăsnit românii să alege un român și încă pe — Vasile Lucaciu. Și cum noi românii din naștere chiar suntem trădători de patrie, în ordinea aceasta de idei ele afirmă, că s'a mai despicat un cerc din trupul Ungariei și a căzut în poala Daco-României.

Cetitorul află un bogat specimen, scoase toate din articolele de fond ale ziarelor ungurești, în care clocotește ura, infamia și ticăloșia la adresa poporului nostru. Orbiți de acestea până la paroxism, sunt ușoare de înțeles minciunile sfruntate și nerușinate câte le publică, știind chiar *contrarul*, despre cele petrecute la Beiuș. Astfel aproape ne pun în căruța noastră tăciunăria, pe care au săvârșit-o și pe care în Beiuș nici ungurii însuși n'ar mai cuteza să o nege. Și mint, mint cu o desinvoltură ce numai în presa ungurească se poate. Astfel vorbesc că după ce românii au *aprinș orașul*, voturile ungurilor, vre-o 500, au fugit pentru că Tărcăienii credeau că arde satul lor. Voturile ungurilor nu sunt de tot 500 în cerc, iar Tărcăienii (80 de voturi) au votat până la unul. N'ar fi ungurească însă presa aceasta de n'ar minți în chipul cel mai fără pudoare. Mai cutează apoi tot ei să mai amenințe că vor ataca cu protest alegerea pentru abuzuri electorale săvârșite de români pentru agitație contra statului și a nației ungurești. Să poftescă. Numai așa s'ar da la iveală multele infamii câte au săvârșit cu ajutorul jandarmilor contra noastră.

Îndată ce s'a știut despre biruința dela Beiuș, s'au pornit adrese de felicitări. Cea dintâi d'aici este următoarea:

Brad, 27 Aug.

Bucurie generală. Trăiască noul luptătoriu, dr. Vasile Lucaciu, și conșoții.

Aurelia Damian, Alexandru St. Șuluțiu, George Părău, German, Rimbaș, dr. Oprea, Draia, Stanciu, Obădău, Oțel, Cutean, Ioan Maniu, Demetriu, Împărat, dr. Glava, Jula, Aurora, George, Romul, Valeriu, Traian și Vasile Damian jun., Grățiana, Olga și Vasile Boneu, Popa, Ioan Bărna, Tisu, Ciuciu, Barna, Dante și Joe German jun.

Despre cele întâmplate după alegere primim următoarele:

Președintele îl declară pe Lucaciu ales.

Am amintit în raportul nostru de ieri că la 5 ore dimineața președintele Wallner a declarat pe Lucaciu, în fața a câtorva sute de români, între ei deputații Mihali, Suci, Vlad, Goldiș, Ștefan C. Pop, Novac și în fața întregii jandarmerii pe care a concentrat-o în curtea largă a localului de alegere

I. Lucaciu nu s'a prezentat, pentru că rugase mai din vreme prin un bărbat de încredere ca să i-se înmănueze mandatul prin postă.

În momentul când președintele Wallner l-a declarat pe Lucaciu cu o majoritate de 804 voturi ales, românii au izbucnit într'un puternic »Trăiască Lucaciu« »Trăiască Președintele«! Gloata de jandarmi, asupra cărora se vede truda zilelor trecute și a nopților nedurmite, privea la noi cu ochii înholbați.

A luat apoi cuvântul Ștefan Pop mulțumind în numele lui Lucaciu președintelui pentru ținuta sa demnă și imparțială.

— Să fiți convinși dle președinte — a zis Ștefan Pop — că mandatul îl depuneți în mânele unuia dintre cei mai valoroși fii ai patriei. Noi aici voim să trăim cu d voastră, însă nu ca cetățeni de clasa II-a, ci ca frați pe deplin egal îndreptățiți.

Președintele Wallner răspunzând zice, că este foarte încântat de cuvintele ce i-s'au adresat. Și-a împlinit numai datoria și mulțumește că **partidul nostru i-a înlesnit împlinirea acestei datorii grele.** Însinuațiile calomniatoare nu l-au cruțat nici pe dânsul, însă acelea nu-l ating pentru că a stat și va sta totdeauna pe stânca neclintită a legii și dreptății.

Un ura puternic a răsplătit cinstea și imparțialitatea purtării președintelui.

De aci mulțimea s'a dus la casa d-lui Ciordaș, care veghiase până dimineața. Doar Lucaciu frânt de oboseală se retrăsese mai din vreme la odihnă. Curtea și grădina dlui Ciordaș erau deja pline de alegători, cari au petrecut noaptea în nedormire, ascunși prin curțile oamenilor. Tot Ștefan Pop s'a adresat către dânsii rostind o cuvântare foarte inspirată.

— *Sculați-vă și nu vă temeți*, — a zis — *căci iată, a venit Mântuitorul vostru!* Erau momente acestea, cari nu se uită nici o dată în viață. Oamenii se îmbrățișau, plângeau lacrimi de bucurie, că au văzut sfârșitul acesta.

Lucaciu pleacă din Beiuș.

A doua zi orașul întreg a fost pavoazat în onoarea lui Lucaciu.

După prânz la 3, Lucaciu petrecut de o mulțime enormă la gară, părăsește Beiușul. El călătorește împreună cu dl și d-na Mihali și cu președintele Wallner. Trenul a sosit la 9 în Oradea-mare. Mulțime colosală de români a ieșit aici întru întâmpinarea lui Lucaciu, aclamându-l cu însuflețire atât pe dânsul cât și pe președintele Wallner.

Cu trenul de 9^{1/2} Lucaciu își continuă drumul spre Baia-mara.

Deputații încă au plecat.

Deputații încă au plecat cu toții din Beiuș. Dl Suci a plecat imediat atunci dimineața, dd. Goldiș, Vlad, Novac și Damian cu trenul de după-ameazi, dl Ștefan Pop și Mihali au plecat a doua zi.

Petrecerea din casa dlui Ciordaș.

Seara a doua casa dlui Ciordaș nu a trecut încă la binemerită odihnă. S'a sărbătorit, s'a jubilat, s'a cântat și s'a jucat, și în seara aceasta până 'n zori. Vorbind despre dl Ciordaș, trebuie să-i pomenim aci marele și covârșitorul său merit la izbânda aceasta. Împreună cu dl Suci, ei se pot împarte cu drept cuvânt pe laurii ce li-se cuvin organizatorilor acestei izbânde naționale. Și în general suntem fericiți să constatăm că în acest tiner advocat, se concentrează toate nădejtile câte putem lega de renașterea națională a Bihorului. El se desemnează tot

mai pronunțat, prin seriozitatea, chibzuiala și energia, care în lupta aceasta a impus și frunțașilor străini — de omul pe care de atâta vreme îl așteaptă o soartă mai vrednică, la care are dreptul să aspire Bihorul.

Seara a doua s'au întrunit toți cei rămași încă în Beiuș, la casa dlui Ciordaș care 2 săptămâni a stat deschisă, cu mesele pline, pentru toți românii. A venit vestitul cor beiușan, înveselind cu admirabile cântări naționale pe cei prezenți. S'a încins apoi un dans care a durat până 'n zori.

O rectificare. Intre cei cari nu și-au făcut datoria la alegerea din Beiuș, a fost pus și tinărul preot Miron Papp din Burdea. Grăbim a rectifica această regretabilă greșală: părintele Miron Papp n'a votat cu dr. Lucaciu pentru că n'avea vot. Incolo și-a făcut perfect datoria și întreaga sa comună a fost în tabăra națională.

De altminteri ni-se spune acum, că dintre preoți nu s'a găsit decât unul singur (Sânpaleanu), care a votat cu ovreiuul Kardos, cei câțiva, pe cari i-am pus la răvaș, au greșit numai prin faptul că au stat acasă dela vot.

Știrile ziarelor unguerești că ar fi fost aprinsă Târcaia, sunt pure invenții și minciuni cu cari vreau să-și ascundă fapta lor mizerabilă și rușinoasă punând-o în contul nostru. Deastădată nu reușesc nici înaintea publicului lor, căci și aceia se vor întrebă, ce motiv ar fi avut românii să dea foc când ei aveau o majoritate de 1000 de voturi?!

Voci de presă.

În năcazul lor șovinistii nu știu ce să mai inventeze în legătură cu triumful nostru dela Beiuș. Astfel »Függetlenség« dela Arad scrie în numărul său de azi o sumedenie de insanități despre părintele Lucaciu. Intre altele scrie, că Lucaciu nici nu e român, ci e născut din tată țigan și din mamă rusă. Vedeți, cât de mult i-a atins biruința noastră: și-au pierdut, bieții de ei, mințile. Tot așa de neghioabe sunt și celelalte afirmațiuni ale ziarului șovinist. Nici nu merită să-i ținem de vorbă.

Pierderea kossuthiștilor la Beiuș la făcut pe

Bánffy să se ridice din nou împotriva guvernului. Iată ce a declarat între altele unui ziarist:

Miniștrii de azi pot fi buni patrioți, pot fi bărbați de calibru mare, dar în nici un caz nu sunt bărbați de stat înzestrați cu simțul de a governa și astfel pierderea dela Beiuș a partidului independent poate servi de pildă dojenitoare, că politica națională nu se mai poate continua în direcția de până acuma, dar nici nu mai e permis s'o continuăm.

Am spus cu cuvântul și în scris și înaintea tronului și nu odată am susținut de atunci, că viitorul statului maghiar ce bazează pe următoarea problemă: *voiește și poate statul maghiar să devină stat național?* Dacă nu putem rezolva această problemă favorabil, atunci statul maghiar e pierdut.

Acuzând guvernul spune:

A purta titlul de »guvern național«, a-l prelinde, dar a nu ști edifica statul național, ori poate a nici nu voi să rezolvăm chestia — nu e permis. Ce nevoie a fost, ca la Beiuș să se provoace prilejul de alegere. Ce nevoie a fost, ca Bartha să fie trimis ca post în calitate de notar public în finuturi cu totul necunoscute lui și astfel să provoace alegerea dela Beiuș în deplina cunoștință a slăbiciunii lor?

Trebue să spui chiar, că nici n'au simț pentru chestia naționalității și prin urmare n'au nici chemarea nici puțința de a rezolva marea problemă, care e chestia de existență a viitorului statului maghiar.

Alegerea dela Beiuș e numai un simptom al situației un mic amănunt al rătăcirilor și neghiobiilor, pe cari le comite »guvernul național« în jurul edificării statului maghiar național. Dacă nu vom putea rezolva această problemă, accentuăm din nou Bánffy, atunci precum am spus-o deja înaintea tronului cu gura și în scris: *statul maghiar n'are viitor.*

Bánffy a găsit iară prilejul să și ridice capul, să iasă la suprafață. Și îi place să afirme indirect, că el ar fi gata să rezolve »marea problemă«. Problema aceasta însă nime nu o va rezolva, nime nu va face unguri din cele 10 milioane de naționalități și astfel se va adevăra numai afirmarea din urmă a șovinistului fost ministru: statul maghiar n'are viitor.

Să aibă viitor, dacă nici trecut n'a avut și dacă prezentul îi plutește în negura minciunii și a corupției!?

Adunarea generală a învățătorilor.

— Raport special al »Tribunei«. —

Arad, 29 August 1907

Azi s'a ținut în Arad, în marea sală a Seminarului, prima ședință a adunării generale a Reuniunii învățătorilor noștri

Conform programului, întâi s'a ținut în Catedrală slujba divină și chemarea sfântului duh. Au slugit protopopul I. Beleş, preoții Andrei și Traian Vătan, G. Bodea și diaconul dr. T. Botiș.

S'a ținut de asemeni parastas în memoria regretatului profesor și președinte al Reuniunii, Teodor Ceonța. Pe lângă cei mai sus amintiți, au servit la parastas P. C. Sa protosincelul R. R. Ciorogariu, preotul C. Mihulin și diaconul C. Lazar. La parastas a asistat d-na Ceonța, cu fiica-sa d-șoara Minerva.

Adunarea s'a deschis la orele 10, prin următorul discurs al președintelui Iosif Moldovan:

Domnilor și fraților!

Școala confesională, ai căreia reprezentanți fi-rești suntem și noi cei întruniți în această importantă adunare generală, trece prin împrejurări extraordinare.

Aceea școală care ne-a creat și ne-a pus în serviciul patriei, bisericii și neamului; aceea școală care a dat bisericii și neamului o mulțime de bărbați binemeritați; școala care a creat considerabilă poziție ce o avem în concertul popoarelor conlocuitoare, și a arădat literatura română la starea respectabilă de azi: ni-se pare a trece în domeniul istoriei, iar noi în neputințele noastre și în urmarea împrejurărilor vitrege, cu frunțile încrețite de griji, stăm în fața unui tainic viitor.

Intrăm în eră nouă. Calea ce avem să o percurgem este necunoscută și în această cale singurul prieten credincios ne va fi conștiința. Ea ne va povățui în împlinirea datoriunelor împreunate cu sfânta noastră misiune și tot ea ne va mângăia în neajunsurile ce le vom întâmpina.

Până aci razemul cel mai puternic ne-a fost experiența pe care clădind, an de an am ajuns rezultate tot mai spornice asigurându-ne încrederea poporului și recunoștința superiorilor. Experiența trecutului ne-a luminat calea viitorului. Experiența trecutului ne-a ușurat sarcina și ne-a făcut să prevedem în viitor.

FOIȚA ORIGINALĂ A »TRIBUNEI«.

Teatru la noi.

De Augusta Rubenescu.

În țările cu o cultură tinără teatrul e primul, care satisface necesitățile sufletești, fiindcă e izvorul de cultură cel mai apropiat de mulțime.

La noi sunt puține instituțiuni literare, științifice și artistice și chiar și din acestea foarte puține desvoaltă o activitate care să stea la un nivel mai important. Nu voiesc să înșir aici cauzele grave, cari la noi împiedică, sau întârzie dezvoltarea vieții sociale și înflorirea vieții literare și artistice.

Se simte însă mult lipsa conducătorilor experți cu vederi largi și agili, cari prin energia lor ar împrăștia indiferența publicului în chestii intelectuale, precum și nepăsarea, care trage în jos ca un balast arpile deschise ale muzei.

Un exemplu frapant al indiferenței publicului e cele două reprezentări teatrale din zilele trecute. A sburat în orașul nostru una dintre primele rândunele ale primăverii noastre culturale. Nu umblă prin livezi înflorite, ci pe drumuri cu spini, nu zboară cu îngrijire printre arbori nivelaji, ci prin tufe sebatice. Acest artist binecuvântat de Dumnezeu, care plantează în inimi sfânta dragoste a artei, săvârșește o muncă de apostol. Nu poartă el vina, dacă grăuntele sămănat produce atât de rar ramuri înflorite...

Bârsan a adus cu sine numai un crâmpel al trupei lui. Patru cinci persoane pe o scenă mică, cu un decor sărăcăcios, care-i sta la dispoziție nu poate produce lucruri în stil mare. Repertoriul lui era compus numai din piese din câte

un act. Această specie se cultivă mai ales în Italia, unde se joacă cu predilecție aceste drame scurte, aș putea zice strânse într'o găoace de nucă și farse scurte.

În amândouă sările s'a jucat câte o dramoletă și două farse. Dramoleta primei sări e opera celui mai mare scriitor dramatic italian, a lui Roberto Bracco: »Don Pedro Caruso«. E o piesă greoaie, al cărei ton sombru și nemângăiat îi apasă inima ca o zi tristă de toamnă. Această piesă scurtă a avut un efect atât de zguduitor asupra sufletului, ca și piesa celebră a lui Gerolamo Rovetta: »Mizerabili«.

Piesa serei a doua »Un prieten« e plină de frumuseți ascunse, de grații mișcătoare, de o finețe gingașă. E ca un zimbet printre lacrimi, ca un cântec melancolic, care ne atinge coardele sensibile ale inimii. Bârsan a jucat rolul lui Don Pedro Caruso, care e un bărbat ușuratic nenorocit, din al cărui suflet degenerat radiază cu o putere glorioasă iubirea de tată.

Bârsan și-a jucat admirabil rolul greu. Studiile făcute în Italia fără îndoială au lăsat urme asupra lui, căci se vede în jocul lui școala marilor măiestrii naturaliști, ca Novelli și Laccioni. Masca lui Bârsan e totdeauna perfectă, mimica plină de viață, gesturile și modularea voci sunt conduse de un sentiment sigur, condiționate și disciplinate artistic. În piesa »Un prieten« se validează excelent farmecul seducător al personalității lui unde ne putem delecta în toată frumuseța nuanțelor fine ale jocului lui artistic. Artistic și natural totodată, mai ales unde hohotele de plâns se contopesc în râsul amar, dureros și plin de ironie la persoana lui proprie.

E bine și în farse; dar totuși drama e ade-văratul lui teren.

E caracteristic pentru gustul publicului nostru-sau mai bine zis pentru cultura noastră în faș, ce străin e față de piesele cari pretind mai multe gândire și sunt mai greu de mistuit, și cu câtă răă ceală le primesc, pe când la cea mai mică farsă aplaudează cu însuflețire. Pe când acestea figurează în program ca anumita bucătică de zahăr, care se dă copiilor după doftoria amară dar vindecătoare.

Farsele — afară de »Nervosul« acărei parte comică e cam sarbădă — de altcum sunt plăcute și strălucitoare, ca beșicile de săpun în colorii de curcubeu, cari după ce s'au spart nu mai lasă nici o urmă. Produc râsul și într'o piesă de acelaș gen și un artist de un calibru mai puțin artistic ar fi avut succes.

Partenera drăgălașe a marelui nostru artist e tinăra lui soție, care e o apariție simpatică de scenă, în drame a jucat cu patos dramatic, iar rolurile vesele cu o grație naturală.

Cu toate acestea am observat, par'că jocul părechi artistice pline de talent ar fi fost umbrit de oarecare indispoziție, ceea ce nu e de mirat, căci erau ascultați abia de o mână de oameni. Lipsa însuflețirea furtunoasă a mulțimei, și poate acel tainic fluid al priceperii și al consimțirii care se revarsă din public pe scenă și electrizează pe artist, din care scoate cel mai prețios și mai frumos efect.

Dacă va mai rătăci vr'odată pe la noi rânduneaua noastră prevestitoare a primăverii s'o primim cu mai multă însuflețire și cu dragoste și pe drumul ei spinos să presăram și flori.

Acum însă viitorul ni-se pare așa de trainic așa de ascuns nu știm întrucât vom putea satisface nouilor recerinte legali, nu știm și nu prevedem nici măcar aproximativ rezultatul muncii noastre, nu știm și nici măcar nu ne putem forma idee despre modul cum ni-se va lua în seamă rodul muncii și de ce considerație vom fi împărțșiți. Și în sfârșit, nu știm dacă vom fi înșine mulțumiți cu rezultatele spre liniștea conștiinței a acestui scump prietin fără de care nu putem trăi.

Nu știm și nu prevedem nimic. Iată de ce stăm așa de îngrijați în fața viitorului.

Până aci ne am văzut încunjuțați de poporeni cu iubire și încredere. Noi am fost interpretorii dorințelor și durerilor lor. Noi am fost povățuitorii și apărătorii lor. La nunți, la botezuri, la înmormântări și la pomeni în tot locul și pretutindenea în elementul nostru recreitor pentru suflitele lor.

Trăiam cu poporul și dela popor, iar poporul eră avizat la sfaturile și povețele noastre. Aveam lipsă de popor și poporul de noi.

Este adevărat că în ceace privește retribuțiunea pentru multele binefaceri, nu eram înțeleși și soarta noastră nu eră de invidiat. Este adevărat că poporul nu s'a achitat pe deplin față de noi pentru multele și bunele noastre servicii, dar nu în tot locul și în toate cazurile putem să învinovățim poporul pentru aceasta, căci el pentru învățători și pentru școală a riscat mult în raport cu alte popoare din patrie, iar celuice s'a interesat de el și soarta lui ar fi dat și sufletul. Este adevărat că de multeori și în multe cazuri am fost avizați la sapă și coasă spre a ne câștiga plusul trebuințelor pentru susținerea familiilor noastre, dar o facem și din distracție și din plăcere pentru că cunoscând vieța grea și amărită a poporului, în dragostea ce i-o păstrăm și în idealismul nostru întrupat nu căutăm în toate cazurile răsplata materială și trau imbelșugat, eram mulțumiți și cu mai puțin, ducem vieța și trau modest, hrănindu-ne mai mult cu gloria rezultatelor morale cu dragostea și încrederea generală și cu poziția aleasă ce o avem în comună.

Eram mândrii de rezultatele muncii noastre. Scolarii noștri după terminarea examenelor se împărășiau cu vitele și pela locurile câmpului delectând pe părinții lor gârboviți sub sarcina muncii cu interesante clevetiri și frumoase învățături culese dela noi și prin noi din cartea școlii, iar luncile și livezile răsuna de sentimentale cântece, doine și legende glorioșe de virtuți strămoșești.

Așa a fost în trecut.

Trăim timpuri grele. Anii sunt slabi. Poporul prea însărcinat și desnădădui.

Intre asemenea împrejurări nu e mirare dacă cuprinși de groază privim soarta și viitorul școlii confesionale a cărei susținere întregă ni-se pare imposibilă; nu e mirare dacă cu fruntea încrețită de griji privim în tainicul viitor al activităților noastre.

În fața situației cred că nu trebuie se vă demonștru iubitorilor colegi ce rol însemnat are Reuniunea noastră învățătorescă.

E vorba de soarta și viitorul școlii confesionale și prin trăsna de soarta și viitorul neamului în a căruia servii ne-am angajat și pentru luminarea căruia am fost aleși.

Sunt lucruri mari și lucrurile mari reclamă înțelepciune și putere.

Dar unde-i unul nu-i putere,
Unde-s doi puterea crește.

Numai cu puteri unite, consolidați într'un corp tare și rezistibil vom fi în stare să impunem elementelor și să trecem școala confesională, aceasta barcă a existenței noastre peste valurile ce o amenință cu distrugere.

De aceia mă adresez cătră voi dela acest loc fraților cu cuvintele poetului.

»Uniți-vă în cuget»
»Uniți-vă în simțiri!»

Organele superioare împreună cu fruntașii neamului cuprinși de nobile tendințe caută și sperăm că vor afla modul de scăpare din greaua situație în ceace privește îmbunătățirea sorții ca școala și dascălul confesional să poată satisface neîmpedecat științei sale misiuni, să poată răspândi lumina cunoștinței și pentru mai departe conform legii firești în dulcea limbă maternă.

În cât ne privește pe noi și reuniunea noastră, vom pune în cumpănă toate calitățile, cunoștințele și nizuințele noastre, spre a ne ofeli puterile

ca fără greutate să putem satisface tuturor îndatoririlor ce ni se impun. Vom îndrepta pașii noștri cu înțelepciune ca nu cumva prin ținuta noastră nesocotită să primejdum existența școlii confesionale. Ne vom strânge rândurile încunjurând contactul cu oameni cari neștiind apretia afacerile din punctul nostru de vedere ar explica fals tendințele și nizuințele noastre. Vom purcede solidari în toate acțiunile spre a ne întări poziția cu scop de a putea arădica școala confesională acolo unde i-se cade a sta, ca să poată împărțși pe cât mai mulți fii ai neamului nostru de razele binecuvântătoare ale învățături, spre binele bisericii noastre străbune și a patriei mult iubite.

În speranța aceasta, salutându-vă de binevenire fraților învățători, apostoli dela margini adunați aici pentru promovarea cauzelor culturale a neamului, dechiar adunarea generală de deschisă.

În afară de învățători, au fost de față la deschiderea adunării P. C. Sa arhimandritul Aug. Hamsea, P. C. Sa protosincelul R. Ciorogariu, protopopul V. Beleş, refer. G. Popovici, secretarul consistorial V. Goldiș, referentul dr. G. Ciuhandu, protopopul M. Lucaș, preoții G. Bodea, Filip Leuca, F. Mănuilă, C. Mihulin, Vesalon, V. Olariu, Tr. Vașan, profesorii dr. Pipoș, I. Costa și dr. Botiș, iar ziarul nostru eră reprezentat prin d-nii Russu-Șirianu și Sever Bocu.

După vorbirea primită cu aplauze, secretarul D. Popovici citește actul prin care ven. Consistor aduce la cunoștința Reuniunii că din parte-i numește comisar pe V. Goldiș (aplaude).

Președintele roagă pe dl exmis consistorial să fie, pe lângă P. S. Sa episcopul și ven. Consistor, interpretul sentimentelor de omagii ale învățătorilor.

V. Goldiș după ce mulțumește pentru caldele cuvinte ale prezidentului, ține să constate progresul îmbucurător pe care l face corpul nostru învățătoresc, care prin nimic nu este îndărățul celorlalți învățători din țară. Ceeace este cu atât mai laudabil, cu cât, se știe, au luptat cu multe greutăți, n'au avut mijloacele pe cari le-au avut învățătorii celorlalte neamuri ori confesiuni.

Salută în noua lege școlară partea privitoare la ameliorarea salariilor învățătorilor și o declară pe față: nu este străin nici de a primi ajutor de stat, deoarece noi suntem statul, când primim deci ajutorul, primim din pungile noastre.

Cât despre părțile din lege pe cari prelații noștri le-au combătut, acum că legea e sancționată, se înțelege ne vom supune. Atârnă totul dela felul cum ne vom îndeplini datoriile noastre. Când vorba e de îndeplinirea datoriilor, nimic să nu ni-se pară prea greu, pentru a ne împedecă, și nimic prea ușor, pentru a ne face să neglijăm îndeplinirea datorinței, — zice, citând o propoziție scrisă pe fântâna ridicată în parcul orașenesc în amintirea lui Baros Gábor.

Vorbește cu elan despre felul cum am putea ridica poporul, învățându-l carte și combătând alcoolismul, alungând astfel și sărăcia din mijlocul poporului.

Salută călduros adunarea și-i dorește succes în lucrările sale (Aplauze).

Președintele propune a se adresa o telegramă (la Budapesta) de omagiu P. S. Sale Episcopului.

Se primește.

D. Popovici citește actul dela inspectorul regesc, în care spune că nu poate veni, dar se va reprezenta la adunare prin dl Láng, directorul preparandiei de stat.

Asociațiunea e reprezentată prin dl R. Ciorogariu; Reuniunea dela Oradea prin dl

P. Cipou. Se citește salutul reuniunii dela Caransebeș.

Președintele ține o caldă vorbire de mulțumire la adresa dlui Ciorogariu și a celorlalți oaspeți, în primul rând arh. Augustin Hamsea, cari se interesează și sprijinesc Reuniunea.

P. C. Sa dl R. Ciorogariu mulțumește în termeni călduroși pentru cuvintele măgulitoare. Spune că biserica noastră aduce cele mai mari sacrificii în țară pentru luminarea cetățenilor. După stat, biserica națională ortodoxă română este cea dintâi susținătoare de școale. În numele Asociațiunii aradane aduce salutul cel mai călduros Reuniunii învățătorilor.

— Asociațiunea aradană — zice — vă întinde mâna, pentru conlucrarea împreună cu D voastră pe terenul cultural!

Aplauze îndelungate acoper cuvintele d-lui Ciorogariu.

A urmat P. C. Sa Augustin Hamsea. Incurajază pe învățători și zice că nu judecă așa pesimist situația. Până ce vom voi să creștem poporul în legea lui strămoșească, în dragostea și alipirea lui față de așezămintele sale culturale până atunci nu trebuie să ne fie frică.

Insufiețite aplauze.

Urmează Láng reprezentantul inspectorului Varjassy Arpad.

El răspunde în cuvinte binechibzuite și calde la salutul prezidentului. În mod foarte cuminte el a evitat toate acele tirade de patriotism ieftin cu care paradează la prilejuri de aceste reprezentanții autorităților publice. A vorbit numai despre misiunea ideală a învățătorului, despre dragostea în semnul căreia trăiește și lucrează învățătorul.

Adunarea aplaudă frumos pe domnul reprezentant.

A urmat învățătorul Petru Cipou, mulțumind în numele învățătorilor bihoreni pe cari îi reprezintă, la salutul președintelui.

Se citește un salut al președintelui comitetului parohial dl Sava Raicu, prin care se scuză că nu poate participa în persoană și roagă pe prezidentul să fie interpretul atât a urării sale de bine cât și a comitetului parohial din Arad.

Președintele își aduce aminte de perderile Reuniunii din acest an. Se dă expresie prin sculare condolenței pentru moartea următorilor membrii ai Reuniunii: Teodor Ceantea profesor, George Petrescu învățător Apateu, George Grozav, inv. Bontescu, Ioan Ardelean și Iosif Iosa inv. Pecica, Vasile Oarcea inv. Iosășel și Simeon Albu inv. Cermeiu.

Președintele anunță apoi că s'au înscris de membrii noui următorii: Ordinari: Uroș Pinteș inv. Șeitin, Elena Bugariu, Pecica, Ioan Cadar, Dumbravița; Fondatori: Dr. George Popa, Titu Guleș, Augustin Beleş, dr. Teodor Papp. Ajutători: Traian Mager.

Se proclamă cu însufiețire.

Se dă cetire apelului nominal. Se aleg comisiunile pentru cenzurarea rapoartelor.

Urmează disertațiile. Profesorul dr. Petru Pipoș disertează despre »Principiile supreme ale Didacticii din punct de vedere istorico-critic».

Apoi dl Iosif Moldovan își prezintă un proiect de procedură la propunerea desemnului în școala populară.

Banchetul.

După amezzi la 1 oră s'a ținut un banchet în sala restaurantului Láng cu 150 tacâmuri.

În fruntea mesei la dreapta prezidentului Iosif Moldovan au stat P. C. Sa Roman R. Ciorogariu, director seminarial, Vasile Beleş, protopopul Aradului, George Popovici, referent bisericesc, protopopul Mihaie Lucaș, G. Ciuhandu, referent școlar, etc. la stânga: P. C. Sa August Hamsea, deputatul național Vasile Goldiș, preoții Fabriciu Manuilă, etc.

La friptură președintele Moldovan a ridicat toastul dintâiu, care a fost ascultat în picioare, întru sănătatea monarhului; Dimitrie Popovici, bea în sănătatea P. S. Sale Episcopului Ioan I. Papp; Protasie Givulescu, închină pentru reprezentanții reuniunilor surori; Iuliu Grosoreanu, toastează în sănătatea clerului; Dirlea, închină pentru P. C. Lor Augustin Hamsea și Roman R. Ciorogariu; A. Hamsea, răspunzând închină pentru dascălii români; Petru Cipou, unul dintre apostolii redeșteptării Bihorului, a ținut un toast foarte însufiețit pentru țaranul român; deputatul

Vasile Goldiș este chemat de strigăte însuflețite să vorbească. Inchină pentru dascălul românesc în frunte cu președintele Iosif Moldovan; Petru Vancu, pentru femeia română; A. Doboș, pentru presă; Sever Bocu, a mulțumit pentru cuvintele aduse presei; Ioan Costa, pentru învățători.

Excursiune.

După banchet învățătorii au cercetat fabrica de vagoane și cea de spirit alui Neuman.

Inștiințare.

Fiind acum vremea când se întocmesc (la comună și comitat) listele viriliștilor, atragem luarea aminte a fruntașilor de pe sate să caute, ceice au acest drept, să fie înscrși. Dacă antistiile comunale fac greutăți, să se adreseze la dl avocat dr. Iustin Marșieu (Arad, Józseffherczegut 1), care le va trimite blancheta de trebuință și le va umbra să câștige acest drept.

Din străinătate.

Situația în Maroc. Paris, 24 August. — O telegramă a amiralului Philibert din 23 August st. n. spune că situațiunea politică în diferite orașe ale litoralului, continuă a fi calmă. Triburile și guvernatorii par a nu fi luat o hotărîre pentru sau contra lui Muley Hafid care s'a proclamat sultan.

Recunoașterea trupelor din Casablanca s'au făcut până la 6—7 km. de oraș fără a întâmpina rezistență. Tiradorii indigeni au ucis câțiva dezertori.

Starea sanitară a trupelor este cât se poate de satisfăcătoare.

Sultanul ales la 16 August de șefii regiunii din Marakeș și-a compus curtea. Ca falifatul său la Fez a numit pe fratele Muley Mohamed, actualmente deținut de sultan.

Europenii, cari pleacă astăzi din Fez, vor fi la 30 August st. n. la Darache unde au cerut să li se trimeată un vas de războiu spre a-i lua.

Inchiderea congresului socialist. Stuttgart, 14 August. — Congresul socialist internațional s'a închis. Viitorul congres se va ține la Copenhaga.

Școala diecezană civilă de fete din Arad.

Aviz. Prin aceasta se aduce la cunoștința părinților interesați și a celor cu tragere de inimă pentru această școală, că consistoriul a luat hotărîrea de a institui de directoare a școlii de fete pe dș. profesoară Octavia P. Deseanu iar conducerea internatului acestei școli o va încredința dșoarei profesoare Hermina Ciorogariu.

Toți ceice vor, ca copilele să și-le aducă la școala și internatul acestei școli, sunt poțuți a lua la cunoștință, că avizul anterior, cu privire la înscriere și la taxa de întreținere a elevelor a se înțelege astfel, că în zilele până la 18/31 Aug. a. c. se vor face însinuările, în scris, la adresa subsemnatului. Inscrierile vor urmă numai mai târziu, la terminul cel voiu comunică prin scrisoare tuturor celor interesați, cari mi-s'ar adresă.

Cu privire la taxele de întreținere adaug, că acele s'au ridicat — nu la 500 cor., ci — numai la 450 cor.

Apelez la amicii cauzei să stăruiască în cercul cunoscuților, să ne vină la școală cât mai multe eleve. Apelez, pentru că, cum sunt informat în timpul din urmă pe cale privată, în provincă se poartă vorbe străine de interesele acestei școli, și ar fi păcat, ca școala să cadă pradă bârfelilor celor nosocotți, ori răi.

De astă-dată, adaug pentru informarea p. t. public, cumcă pentru taxa de sus elevele vor primi:

1. Instrucțiunea prescrișă pentru clasele I—IV civile, educațiunea religioasă-morală, deprindere în conversațiunea română, maghiară și germană, apoi instrucție în economia de casă, deprindere în pregătirea bucatelor, croit și cusut.

2. Locuință în odăi igienic îngrijite provăzute cu mobile necesare.

3. Vipt întreg și anume: dejan (cafea cu lapte), prânz (2 plese, iar Duminica și în sărbători 3—4 plese), ujină (cafea cu lapte) și cină (două plese).

4. Spălat, luminat, încălzit și tot la 2 săptămâni baie (scaldă).

Afară de taxa de întreținere elevele interne mai au a solvi 10 cor. pentru medic (pe an), pentru care taxă elevele interne vor primi în caz de lipsă îngrijire medicală și medicament.

Pentru instrucția la pian se plătește lunar o taxă de 10 cor. (3 ore la săptămână).

Atât elevele externe, cât și cele interne vor plăti la prima înscriere 6 cor. ca taxă de înscriere.

Tot la înscriere fiecare elevă va avea să mai plătească 1 cor. la an pentru biblioteca școlară.

Elevele externe vor plăti didactru 60 cor. la an, care asemenea se va solvi anticipativ, în trei rate egale de câte 20 cor.

Acele eleve, cari după absolvarea școalei doresc să se mai perfecționeze în economia de casă, croit, cusut, muzică, pictură ș. a. vor fi primite ca eleve benevole cu taxa celor regulate.

În clasa I civilă se primesc eleve, cari dovedesc, că au absolvat cu succes 4 clase elementare ori apoi, în lipsă de certificat școlar, vor prestă examenul de primire.

În celelalte clase se primesc eleve, cari dovedesc prin atestat școlar, că au absolvat cu succes clasa premergătoare.

Absolventele clasei a VI-a elementară se primesc pe a II-a civilă pe baza unui examen de primire.

Elevele, cari se matriculează pentru primadată la școală, afară de atestatul școlar din clasa precedentă au să mai producă: extras de botez și certificat de revaccinare.

Fiecare elevă internă are să aducă cu sine: 1 saltea (madraț), 1 covorel lângă pat, 2 perini cu 4 fețe, 1 plapomă cu 2 cearșafuri de desupt (lepedee) și 2 cuverturi albe (acoperitoare de pat), 6 bucăți de rufe, schimburi din fiecare și anume: 6 cămeși, 6 camizoane, 6 pantaloni, 6 părechi de ciorapi, 4 rochițe, 12 batiste, 6 ștergare, 3 serviete, toate cu monogramuri proprii, apoi tacămuri: cuțit, furculiță, lingură mare și lingurița, 2 pahare (1 pentru beut, iar alul pentru dinți), 1 lavor (ighian), 2 cârpe pentru șters lavorul, perie de cap, de dinți și de haine, peapăn și foarfeci, haină de port și 4—6 sorțe, 1 palton (haină de iarnă) și două părechi de ghete.

Afară de acestea, fiecare elevă internă ori externă îndată dela începerea anului școlar are să fie provăzută cu manșetele și recvizitele de învățământ, respective cu recvizitele de scris, muzică și lucru de mână.

Elevele la înscriere au să fie însoțite de părinți sau îngrijitorii lor.

În privința uniformei, care va fi modestă, se vor lua dispozițiuni ulterioare.

Prelegerile se vor începe nesmintit în 27 Aug. (9 Septembrie st. n.) și dela acest termin elevele vor putea fi primite numai cu concesiune specială din partea Consistorului diecezan.

Dr. G. Ciuhandu.
ref. școlar.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 29 August n. 1907.

La Pânade. Cu trenul de azi unul dintre redactorii noștri a plecat la Pânade, pentru a face o anchetă la fața locului și a ne raporta amănunțit asupra stării fraților răniți în așa chip barbar și mișelesc.

— **I. P. S. Sa Mitropolitul Blajului, dr. V. Mihali,** dupăcum ni se scrie din Blaj, se află de-stul de greu bolnav. I. P. S. Sa era deja d'o săptămână suferind, în ședința du Marți a Consistorului i-a venit apoi deodată rău, încât acum zace în pat.

Dorim înaltului prelat o cât mai grabnică însănătoșare.

— **Sfânta Măria în H.-Bodrog.** Pelegrinajul la mănăstirea H.-Bodrog a ajuns anul acesta la o măsură cum n'a mai fost. Numărul pelerinilor la Sfta Mărie se evalează la 25.000 suflete. Îndeosebi a fost bine reprezentată câmpia Aradului. Au venit pe jos pelerini din fundul Bihorului, din depărtări de 250 klm., sub conducerea zelosului înv. Cipou. Trei zile, zeci de preoți au mărturisit zecile de mii de oameni. Grupurile au fost primite cu cuvântări de către starișul mănăstiri P. S. Sa A. Hamzea, pe care l-a asistat protosincelul Roman R. Ciorogariu, tot așa au fost și petrecuți până afară de mănăstire. Numai cel ce a văzut Bodrogul la sta Mărie, poate avea ideie despre farmecul cel are religiozitatea asupra poporului. Comunele cari au venit cu corurile, au emulat cu cântările în tot decursul petrecerii la sf. mănăstire. La sf. liturgie a cântat alternativ corul din Alios, S. Nicolaul-mare și Micălaca. Ar fi bine ca preoțimea să cultive aceste importante pelegrinaje pentru viața religioasă și morală a poporului nostru și în deosebire ca inteligența încă să participe cu poporul să o vadă și în cele religioase legată de el sufletește, căci aceste legături sufletești lipsite de orice bănuială de interese, sunt fundamentul moral al unității naționale.

Satele și orașele prin cari treceam pelerinii cu lilia sub conducerea preoților lor priveau cu uimire-nesfârșite grupe de pelerini, spre lauda noastră.

— **Pe Burdia îl cunosc și unguirul.** Adresa lui Burdia către grănteri e cât se poate de neghioabă. Cel care a scris-o a vrut desigur să și bată joc de el. El însă n'ar fi putut scrie nici una atât de proastă. În »Aradi Közlöny« de azi cetim o descriere despre acest erou, pe care îl prezintă în toată golătatea. Din această descriere reținem numai cel mai nevătmător pasaj și cel mai domol, care este următorul: »De ce nu s'a făcut Burdia deputat naționalist? Asta se explică foarte ușor. Deputatul naționalist trebuie să ducă rol și Burdia n'are inteligența recerută pentru aceasta. Influență, putere nu-și poate câștiga în acest partid«.

În partidele maghiare se pot ferici așadar toți proștii.

— **Direcțiunea postală din Oradea-mare,** a adresat o scrisoare către proprietarii caselor mari cu etagiu, de închiriat, cu mulți locuitori, în care arată un plan bine chibzuit pentru înmanuarea scrisorilor sosite la particulari. Anume pe poarta fiecărei case se vor așeza cutii de scrisori pentru fiecare locuitor, unde factorul va pune scrisorile sosite adresaților, fără a alergă de-a lungul scăriilor și ambitelor, încunjurându-se prin aceasta și multele ne-regularități, când factorul predă scrisorile persoanelor necunoscute.

— **Intregire.** În numărul nostru de Marți, pe pag. 5, coloana I. șirul ultim de jos s'a risipit în decursul tipăririi, care să se întregască astfel... *Sâmbătsag, lucrând pentru Kardos.*

— **François Coppée,** mare scriitor francez s'a bolnăvit în zilele trecute, așa că n'a putut lua parte la ultima ședință a Academiei franceze. Ca să se restabilească a călătorit la Bretagne, pe țărmul mării.

— **Scumpirea cărbunilor de peatră.** Cărbunii de peatră se vor scumpli din cauza urcării plății, atât a băieșilor, cât și a muncitorilor din magazine, cari transportează cărbunii la casele particularilor.

— **Alta la rând.** Azi i-s'a inmanuat redactorului nostru responsabil o altă citație, prin care e chemat pe ziua de 6 Sept. n. a. c. la judele de instrucție din Oradea-mare, pentru a fi ascultat într'un nou proces de presă.

Două pertractări într'o săptămână. Se pare că dl procuror ne iubește prea mult.

— **Incontra protecției.** Ministrul Kossuth a dat o ordonanță, prin care interzice tuturor funcționarilor aparținători rezortului său de a se folosi de protecție pentru avansare. Nu protecția, ci meritele proprii să fie motorul avansării, zice Kossuth. Am vrea să știm ce rezultat va avea această ordonanță.

— **Căsătorie.** Dșoara Alexandrina Munteanu și Stefan Mihailoviciu își vor serba cununia în 9/22 Septembrie în biserica gr.-or. română din Vranj.

— **Creștini buni.** Credincioșii din comuna Moneasa: Iosa Groza, Ioan Cîrpertea, Stefan Dargoș, Petru Urs, George Groza, Traian Nica, Stefan Șodinea, Pavel Drbghici, Mihailu Candea, și Petru Brad, au dăruit în ziua de sf. Mărie pe seama bisericii gr.-or. un rând de vestminte preoțești în valoare de 100 cor, pentru care faptă nobilă primească susnumiții dăruitori mulțumite. Dzeu să le răsplătească cu bine.

Moneasa, la 28 August 1907. A. Borlea, inv.

— **Arestarea potenținistului Matucenko.** Odesa, 24 August. — Matelotul Matucenko, conducătorul răscoalei de pe »Potemkin« a fost arestat azi aci. S'a găsit la el un pașaport fals și o mare sumă de bani. El venea din America cu scopul de a provoca o nouă răscoală a matelotilor.

Matucenko va fi predat autorităților marine.

— **Câștigul băncii dela Baia.** Am scris și noi la timpul său, că banca dela Baia a câștigat cu un los un milion de coroane.

Un anume Ekkert însă a pornit proces împotriva băncii sub cuvântul, că losul câștigător a fost al lui, dar după ce a fost tras cu câștigul de 1 milion — fără ca el să i știut de acest lucru — contabilul băncii, Wagner, atâta a stat de el până l-a înduplecat să schimbe numărul losului. Ekkert adevărat avea luat losul dela bancă și-l plătea în rate. Pe baza acuzei s'a pornit cerțare și s'a constatat, că la numele lui Ekkert era șters numărul losului. Protocoalele au fost apoi trimise la Budapesta, unde s'a constatat pe cale chemică, că numărul șters era al losului câștigător. Și prin urmare milionul de coroane e al grădinarului Ekkert, iar nu al băncii. Câștigul adevărat l-a primit banca și din el i-a votat directorului 400 mii cor., precum și altor funcționari. Contabilul a fost arestat. Cercetarea e în curs.

— **Ospătărie națională în Arad.** Recomandăm cetitorilor noștri ospătăria națională românească din Arad. În strada Boczkó, aproape de centrul orașului, ducând tramvaiul pân'acolo, dl Ignatie Pașca a zidit un frumos otel (cu 25 camere) și restaurant, care poate fi un loc de întâlnire al tuturor românilor călători. Este și o datorință a-l sprijini, fiind român, dar și de altfel otelul, mai ieftin decât toate, oferă cel mai mare confort, fiind aranjat foarte modern.

— **Nefericire.** Pentru cine e robit cu totul de patima beției, un medicament neîntrecut, ce poate să-l împiedice și desvețe dela aceasta patimă distrugătoare și omoritoare de viață prețuște foarte mult. Atragem atențiunea asupra inseratului farmacistului Frankl Antal din Seghedin, ce-l publicăm sub titlul »Am fost bețiv.«

— **Nu mai e păr cărunt.** »TINCTOL« (Marca 232) e idealul unui mijloc de a vopsi părul, care dă părului cărunt de pe cap și barbei peste câteva minute luciul părului finăr și culoarea naturală avută, blondă, blondă-închis, brunetă sau neagră.

»TINCTOL« este un preparat absolut nestrictăcios, constă dintr'un singur lichid și folosirea e nu se poate mai simplă. Cu un piepten des înmuiat în acest lichid se piaptână părul și culoarea părului e dată, care rămâne permanent în câteva minute uscându-se pe păr.

La comandă se roagă indicarea culorii cerute. Prețul unei sticle cu descrierea folosirii în 4 limbi este 3 coroane.

Se capătă la fabricantul Friedrich Radda, farmacist în Pancsova, Ungaria-de-sud.

Magazină permanentă la Jos. von Török, farmacist în Budapesta, König utca.

Mișcarea culturală.

Adunarea învățătoarească dela Chiseteu.

Sâmbătă în 11/24 August a. c. și-a ținut la Chiseteu adunarea despărțământul Belinț al »Reuniunii învățătorilor dela școalele conf. gr. or. din ppbiteratele Timișoara« etc. în cari s'au pertractat cauze școlare, cu un deosebit interes și seriozitate. S'au făcut discuțiuni asupra planului de învățământ, la cari au luat parte aproape toți membri prezenți, hotărîndu-se a fi rugat Ven. Consistor, ca la edarea unui nou plan de învățământ, să fie consultați mai mulți și dintre învățătorii cei mai zeloși, cari conduc șase clase, făcându-se planul așa fel, ca să se știe în special cât are să propună fiecare învățător.

Învățătorul Ioan Furdian a cetit disertația sa »Școala și caracterul moral« arătând cum are să se facă atât educațiunea, cât și instrucțiunea pentru a ajunge scopul școlii populare: adevărată a formă din elevi oameni de caracter moral.

Apreciindu-se lucrarea de binecunoscută, i-s'a adus disertantului laudă protocolară.

S'a făcut discuție asupra ridicării salarelor, făcând învățătorul Gherga propunerea, să fie rugat Ven. Consistor a încuviința cererea ajutorului de stat, comunelor cari nu pot ridica salariul conform legii nouă.

Făcând contrapropunere inv. Furdian, cu unanimitate s'a respins propunerea membrului Gherga acceptându-se cea făcută de membrul Furdian că adevărată cauza cu ridicarea salarelor se lasă în grija Consistorului, în fruntea căruia stau bărbați al căror interes viu față de școala română, nu se poate trage la îndoială și cari sunt rugați a se întrepune pentru păstrarea caracterului confesional al școlilor noastre.

S'a mai decis să fie rugat Ven. Consistor a luă la mână încassarea culeșului, plătind pe învățători direct dela cassa consistorială; apoi a ordonat organelor parohiale să prelinimeze suma de 11 coroane pentru abonarea foilor pedagogice »Vatra Școlară« din Sibiu și »Reuniunea învățătorilor« dela Arad.

După aceasta a urmat alegerea biroului pe un nou period de trei ani; aleși au fost: Ioan Furdian, președinte; Adrian Perii, vice-președinte; Baderca notar; Raicu, cassar; și Constantin Mihailu, bibliotecar.

Adunarea a fost onorată cu prezența vestitului magistru de cor Lucaciu Șepeșan preot în Chiseteu și de notarul cercual.

După exhaustarea ordinii de zi, a urmat banchet, la care n'au lipsit nici toasturile, nici voia bună. Rap.

Din Oravița primim următoarele: Reprezentațiunile teatrale ale dlui Bârsan au avut la noi în Oravița un succes splendid. Artistul Z. Bârsan cu doamna au fost sârbătoriți cu nespuse însuflețire. — De aici pleacă la Dej.

— **Convocare.** Cu convocare la §-ul 41 din statute prin aceasta convocăm adunarea generală a despărțământului Bocșa al Asociațiunii pentru literatură română și cultura poporului român pe 8 Septembrie st. n. la 11 ore a. m. în comuna Călnic, la care P. T. Domni membrii, precum și alți iubitori și sprijinitori ai culturii poporului român sunt invitați a lua parte.

Programul adunării: 1. Deschiderea adunării prin directorul despărțământului. 2. Raportul anual al comitetului. 3. Censurarea socoșilor. 4. Stabilirea bugetului pe anul viitor. 5. Disertațiuni. 6. Alegerea delegaților pentru adunarea generală a Asociațiunii. 7. Propuneri. 8. Distribuirea de cărți folositoare între popor. 9. Inchiderea adunării.

Bocșa-montană, în 22 August 1907 st. n.
Dr. Aurel Oprea, direc. despărț. Ioan Marcu, secretar.

POEZII POPORALE.

Culese de Miron Moș, Totvărădia.

Pe deluț îndelungat
Merg domnul mălai cald,
Și cu doamna mămăligă
Amândoi într'o tăligă.
Stai mălai și nu te duce
Că te scald în lapte dulce,

De tojoc te-oi despoia
Și cu unt te-oi mesteca,
Să te mănșe pruncii mei
Flămânduți și mititei.

Vedea-m'aș doamne 'nsurat
De gura lumii scăpat,
Că zău eu m'am săturat
De-alerga noaptea prin sat,
Peste garduri tot sărind
Pe la ferești surăjuind
Și mi-s'o urit și mie,
Doamne, de-atâta junie.

Fetiță din podgorie
Nu mi-ai da gurită mie?
Bade, de ți-s pe plăcere,
Vino la tata mă cere,
Și mă du la voi acasă
Și mă pune după masă,
Și mă numește mireasă
Atunci ți-o dau, nu îmi pasă!

Vino fată după mine,
Că mă prind că ți-o fi bine,
Că ți-aș face contractuș
Pe Giula și pe Bichiș,
La moară nu te-oiu mână
De nu mergi, nu vei mănșă.

Pipirig de pe părau
Na dracie, bărbatul meu,
Că-i bețiv și băutor
Și la lucru n'are spor,
Plugul în grajd ruginește
Fănu-'n brazdă putrezește.

Frunză verde din izlaz
Mândra-mi vine la pirlaz,
N'o iubesc, dar nici n'o las
Numai ți fac zău năcaș.

Frunză verde pup de crin
Spune-mi mândro când să vin,
Nu mă purtă prin grădini
Să mă mănșe niște câni.

Economie.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta

Budapesta, 28 Aug. 1907

INCHEEREA la 11 ORE :

Grâu pe Oct. 1907 (50 klg.)	11.40—11.41
Secară pe Oct. 1907	9.48— 9.49
Ovăs pe Mai	8.07— 8.08
Cucuruz pe Iulie 1907	6.68— 6.69

INCHEEREA la 5 ORE :

Grâu pe Octomb. 1907	11.42—11.43
Secară pe Oct. 1907	9.49— 9.50
Ovăs pe Mai	8.06— 8.07
Cucuruz pe Iulie 1907	6.68—6.69

Poșta Redacției.

G. T. în T. Petițiunile pentru cvalificațiunea preoțească sunt a se înainta conform Regulamentului până la 1 Septembrie pentru examenul de toamnă și pentru cel de iarnă până la 1 Februarie.

Poșta Administrației.

A. Micloși, Pesac. Am căutat în expediție și am aflat că ziarul merge de aici regulat. Greșala numai la poștă se poate sau cineva le confișcă. Reclamați acolo.

Vasile Nandru. Varadia. Acțiunile s'au vândut deja toate.

Vasile Bercian. Broșeni. Am primit 2 cor. ca abonament pe I. sem. 1907.

Ioan Mema. Fizes. Am primit 2 cor. ca abonament până la 1 Ian. 1908.

Andrei Avram. Biniș. Am primit 2 cor. ca abonament până la 1 Oct. 1907.

Ioan Toma. Temes Monostor. Abonenții cari abonează numai Nrii de Duminecă (dublu) primesc totdeauna numărul cu datul de Vineri.

Redactor responsabil Ioan N. Iova.
Editor-proprietar George Nichia.

Cornel Demeter farmacist în Szászváros.

Preparate cosmetice.

Cream de benzoe mygdale. Creamul de benzoe mygdale servește pentru conservarea, înfrumusețarea și albirea mânilor și feței, dând totodată și o fineță deosebită. Delăturează tot felul de necurătenii de pe mână și față, — precum: pete, bubițe, zgrăburțe, pisteni (mitesser), precum netezește și zbîrciturile. Conținutul creamului acestuia e nestricăcios pentru față și mâni. Prețul 60 fileri.

Săpunul de benzoe mygdale. Săpun excelent pentru toilette. E preparat din ingredientii foarte fine, și din mirosuri plăcute de flori. Albește și netezește pielea. Prețul 70 fileri.

Pudre Veturien. Acoperire foarte bine, încât nici nu să observă că fața este pudrată. Intrebuințată pudra cu creamul de benzoe mygdale, scutește de urmările neplăcute, ce altcum ar cauza vântul, răceala și razele soarelui. Este în culoare albă, roză și galină. Prețul 1 cor.

Veturien Parfeum. Vera-violetta, cel mai fin parfum de viole, lăcrămioare și scumpie (iorgovan). Prețul 160 fileri. — „Ideal“, cel mai nou parfum, 2 cor.

Apa de gură „Cremier“. (Albă sau roșie.) Prin întrebuințarea apei acesteia nu devin dinții găunoși, — și delăturează durerea dinților, precum să și interese dinții și gingiile. Prin întrebuințarea apei acesteia, să delăturează mirosul neplăcut și greu din gură. Prin întrebuințarea apei acesteia cu pravul de dinți „Cremier“ devin dinții foarte frumoși, albi. Prețul 80 fileri.

Pravul de dinți „Cremier“. Prin întrebuințarea pravului acestuia devin dinții frumoși și albi. Prețul 70 fileri.

Perii de dinți, fine. Alegere mare, în diferite prețuri.

Esență de China. Contra căderii părului cu rezultat foarte bun. Prețul 120 fileri.

China tannopomada. Pentru creșterea părului. — Prețul 70 fileri.

Oleu de nucă. Extract de nuca oleica, pentru conservarea părului. — 1 sticlă 80 fileri.

Syrup de zmeură! Curat numai din suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 colț poștal de 5 Klgr. 6 cor. 50 fileri.

ADRESA cumpărătorului să fie precisă și legibilă! Numele întreg, comuna, nrul casei, poșta ultimă și comitatul.

Filială în T.-Recaș.

Filială în Buziaș.

Expositură în Toracul-mic.

„TIMIȘIANA“

instituit de credit și economii
societate pe acții în Timișoara.

Anul întemeierii 1885. : : : Depuneri : : Cor. 2.500.000.
Capital de fond Cor. 600.000. Fond de rezervă Cor. 200.000.

Primește depuneri spre fructificare și de deponenților 4 $\frac{1}{2}$ %, după depuneri peste 20000 cor. cu abdicere de 90 zile 5% interese neto. Darea de venit după capitalele depuse o plătește institutul separat.

Depuneri până la 5000 cor. se pot ridica și se plătesc fără abdicere. Depuneri și ridicări se pot face pe cale postală. și se expediază franco.

Escomptează cambii cu 6%—8% interese.

Tot asemenea, acordă credite hipotecare precum și amortizaționale în modul cel mai culant.

Direcțiunea institutului.

„VICTORIA“ INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII SOCIETATE PE ACȚII Fondată la anul 1887.

Centrala în Arad, calea Archiducelui Iosif No. 2 (vis-à-vis de primărie) casa proprie.
Filiala în Chișineu (Kisjenő) casa proprie.

Capital societar	1.200,000— Cor.	Depuneri spre fructificare	6.000,000— Cor.
Fond de rezervă	900,000— Cor.	Circulațiunea anuală	150.000,000— Cor.

Primește depuneri spre fructificare, despre cari eliberează libele.

Pentru sumele depuse fără termen de abdicere și rămân la bancă pe timp mai scurt de 3 luni de zile, plătește deponenților 4% interese, — iar pentru depunerile elocate pe timp mai lung de 3 luni de zile, după mărimea sumei depuse: plătește deponenților 4 $\frac{1}{2}$ % și 5% interese fără nici o detragere.

După toate depunerile contribuția (darea) de interese o plătește institutul separat.

Depuneri până la zece mii de coroane, după starea casei, să plătesc și fără de abdicere.

Escontează cambii și acordează credite cambiale cu acoperire hipotecară.

Dă avansuri pe efecte publice (Lombard).

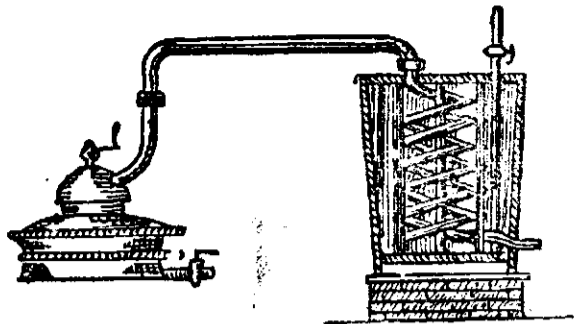
Acordează împrumuturi hipotecare pe case de închiriat și pe proprietăți de pământ.

Recomand tuturor fierbătorilor de rachiu și de spirt **căldările**

mele cele mai nouă și de construcția cea mai nouă, brevete, făcute după sistem propriu.

Prețuri solide și fixe.

Afară de căldările de fier rachiu pregătesc în atelierul meu injectoare practice, de sistem propriu, contra peronosperii. În totdeauna în magazinul meu cantitate mai mare de injectoare, ca să pot satisface momentan comenzi mai mari. Afară de aceea am în magazin tot felul de vase de casă de aramă, pregătite de mine, cu prețul cel mai scăzut. Trimet franco prețuri curente în țară.

MILAN T. IOVANOVIĆI, căldărar
UJVIDEK, strada Lázár nr. 14.

BRAUN ANTAL

cel dintâi pregătitor de instrumente din Ungaria sudică.

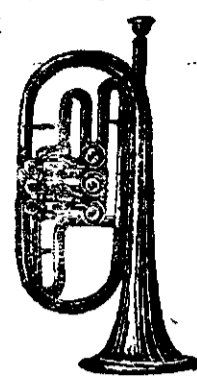
Temesvár (Belváros), Jenőherczeg-u. 14, (casa propr).

Furnizorul alianței trenurilor de stat. Furnizorul nenumăratelor orchestre particulare, a pompierilor, de teatru, școlilor de orăș, precum și a mai multelor instituții școlare.

Mare asortiment de vioare, harmonici, de cimbale, construcția cea mai bună toate pregătite în atelierul meu, precum și instrumentele recunoscute bune de aramă, lemn și alama. Magazin de tot felul de vioare originale italiene, franceze, maghiare, germane și violoncele. Tot felul de opuri muzicale.

Reparaturi se efectuează grabnic și punctual. Instrumente vechi cumpăr sau schimb cu altele. Tot felul de instrumente pentru organizații de orchestră. Prețurile cele mai moderate. — Catalog ilustrat se trimite gratuit și nefrancaț.

Asigurați contra focului: case, bucate, mobile, vestimente, mărfuri!

Agentura principală din Arad

A BANCEI GENERALE DE ASIGURARE MUTUALE SIBIENE

„TRANSYLVANIA“

primesc oferte pentru asigurări din comitatele: Arad, Bichiș, Bihor, Cenad, Caraș-Severin, Timiș și Torontal, — și le efectuează pe lângă cele mai favorabile condiții:

1. În ramul vieții: capitale cu termen fix, rente fixe pentru fetițe, capital de întreprindere pentru feciori, pe caz de moarte, spese de înmormântare. Aceste din urmă dela 50—500 cor. se plătesc la moment în ziua morții întemplate;
2. În ramul focului: clădiri de tot felul, mobile mărfuri, produse de câmp ș. a.;
3. Contra furtului de bani, bijuterii, valori, haine revaliate ș. a. prin spargere;
4. Contra grindinei: grâu, secară, orz, cucuruz ovăs, viță (vinea), plante industriale: cânepă, in, hîmei natrețuri, tabac ș. a.

Deslușiri se dau și prospecte se pot primi la agenturile noastre locale și cercuile mai în fiecare comună și direct prin

Agentura principală „TRANSYLVANIA“ în Arad

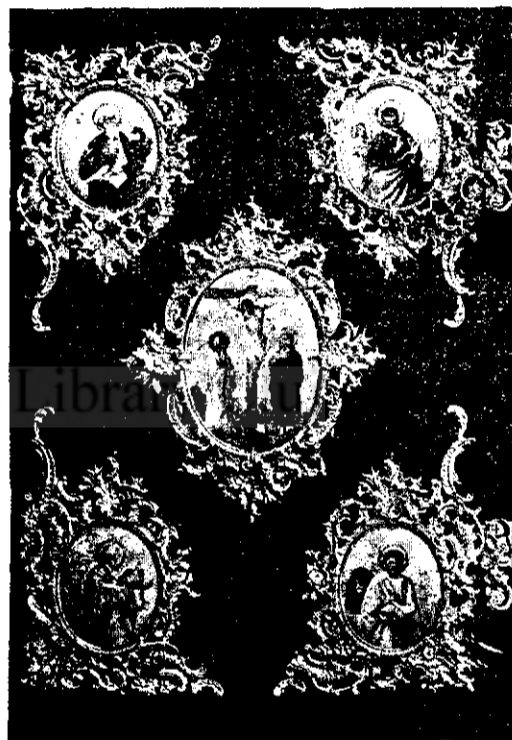
Strada Széchenyi nr. 1. — Telefon nr. 899.

Asigurați contra grindinei: cucuruz, grâul, secăra, ovăzul și toată economia!

Abonați!

„Cantorul Bisericesc“

Unicum în literatura bisericească române ortodoxă și unită și ca cuprins bogat și ca preț foarte moderat.

Se estinde pe 40 coal. tipar. Tipărit pe 2 coloane tipar: roșu și negru, format plăcut. Prețul de ex. broșat: 8 cor. legat în pânză (aurit): 10 cor. luxos: 14 cor.

Opul învățătorului G. Bujigan; abonamentele se mai pot face, la adresa autorului: în Arad str. Deák Ferencz 20. Cel mai practic, cel mai bun, cel mai folositor și cel mai bogat op bisericesc.

GEORG KAPFER

măestru de sculptură în piatră.

Temesvár-Fabrik, Andrassy-ut 16 și Versecz, colț cu strada Rudszitz și Rathhaus.

și recomandă magazinul de plăci de marmoră pentru mobile tot asemenea de

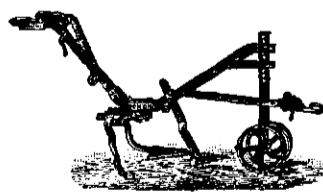
Monumente

atestat propriu Având un magazin bogat, livrez mai ieftin ca ori ce concurență.

Recomandându-mă on. public, cu stimă

Georg Kapfer

măestru de sculptură în piatră

Pressa de vin patent **continuativă** a lui NEUKOMM

„Archimed“ pentru mână și de mână cu mașina, profitul mustului e de 80—90%, Aparat de pasteurizat, Aparat patentat de cognac al lui Neukomm, Căldare de vinars Neukomm pentru comină (Trester), drojdii, prune și alte poame, Pumpe de vin portative pentru un conduct (mat) de 1½ zol Cor. 120.—.

Nou! Tăietor de butuci de viță indispensabil Nou! la tăiatul viței, Aparat patentat al lui Neukomm pentru mobilitatea viței aratru pentru vie, **Pumpe de fântâni**, Moară de struguri, Mașină de cules boabele de struguri, **Sondă pentru fântâni artezice**, Apă sănătoasă de beut și apă bună pentru folosire din isoare adânci, prin sondă preeum și cognac bun vechi

recomandă **Nal. Neukomm's Söhne** — fabrică de mașine și aratur — în VERSECZ (Ungaria de Sud). — Struguri de masă și oțoi de vie (Schnittreben) de 120 de specii nobile sunt în fiecare toamnă de vânzare. — CERETI LISTA DE PREȚURI.

Antonie Karátsonyi

ARAD, Strada Hunyadi (colt).

La „Cănele negru”.

Recomandă băcănia sa bine asortată

cu tot felul de mărfuri și anume:

● droguerie, specerie și coloniale. ●

Prețurile cele mai moderate.

Sprijiniți pe comerciantul român!

Telefon 441.

Telefon 441.

A V I S.

Un candidat de avocat

cu praxă bună,
care să știe lucră independent.

Pentru condiții a se adresa la subscrisul.

Dr. Octavian Vasu,
avocat, Făgăraș.

Bancă de școală
Mobile de școală

Mobilă modernă de biurouri
și fabricare de instrumente gimnastice.

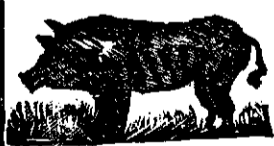
Catalog de prețuri gratuit și porto franco.

De vânzare

La subscrisul se află de vânzare:

1. Struguri de masă foarte frumoși cu 60 fil. klgr., iar dela 5 corfe (à 5 klgr.) în sus cu 50 fil. franco.
2. 10,000 oltoi de vie soiul mustafer, cu și fără de rădăcini (preți moderat).
3. 2000 pârpori rip. portal.

Petru Vancu,
învățător în Magyarád.

Înainte de folosire.

După folosire.

Rimătorii (porcii) bolnavi

se vindecă îndată dacă întrebuițăm
pravul de porci alui Frankl.

O cutie cu instrucția de întrebuițare
1 cor., 3 cutii 2 cor.

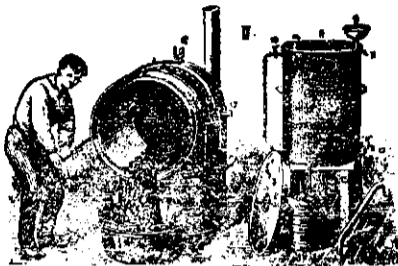
Singurul și exluzivul depozit principal la

FRANKL ANTAL
farmacist Szeged, Felsőváros, 20.

Haas Lajos,

măestru-lucrător de aramă,
Budapest, VII., Dohány-utca nr. 34.

Instrumente
de fabricare
de spirt, cog-
nac, liquor,
șuică și in-
strumente de
a condensa a-
cestea.

MARE
MAGAZINĂ.

Tot felul de instrumente și lucruri necesare
la fabrici. — Vase de aramă roșie pentru ho-
teluri, birturi. Vase de fert cafea, vase de
spălat curățit.

Prețuri ieftine.

Cel ce dorește a avea

RACHIE

ieftină,

FĂRĂ CĂZAN

acela să-și procure dela comerciantul
Radovan Popovits, în Ujvidék,

CARTEA

din care poate învăța cum să facă toate
răchiurile și cum manipularea vinurilor.

Prețul acestei cărți e 6 cor.

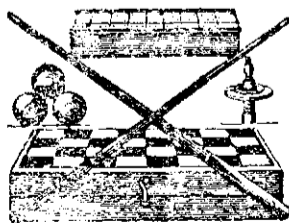
Tot așa vând materialul necesar cu praf
cu tot.

Prețul pentru 100 litre 8 cor.

DÓSA FARKAS

fabricant de biliard în Cluj,

Kolozsvár, Mátyás király-tér nr. 3.

Depozit de bili-
ard gata. Pregătesc
mese de biliard și
le reparaz atât în
oraș cât și în pro-
vincie, imediat. Țin

în depozit bastoane de biliard (daco)
ghiulele de biliard de bansolin și फिल्डे,
(os de elefant), apoi: cretă, piele de bi-
liard, lipici și ori-ce alte lucruri trebuin-
cioase.

Primesc tot felul de lucrări de instalare
pentru cafenele, cofetării și locuințe.

In Arad, str. Boros Béni 6
s'a deschis

magazinul

produselor de zidărie ale întreprin-
zătorilor zidari din Arad.

In magazin se află totdeauna pe lângă pre-
țurile moderate: var, țiment, țigle, hăr-
tle de cătran și alte materii de zidit.

Cancelaria de planuri și întreprindere.

Cântarea înaltă sufletul!

GEORGE DIMA: Cele mai frumoase compo-
zițiuni de caracter bisericesc și lumesc pentru
cântare și pian, coruri mixte și de barbați
etc. ale acestui măestru al muzicii au apărut la

H. ZEIDNER în Brașov. Catalog gratuit!

In aceeași librărie este un sortiment bogat în
cărți literare românești, de utensilii
pentru scris și desen, deposit de hârtie, și
despre aceste se află catalog, care se trimite
gratuit.

BETIA

e vindecabilă cu re-
mediul de Frankl,
contra beției. Se
poate da fără știrea
celui bețiv în orice
băutură spirtoasă.
Nu are nici un gust,
nici miros. Nu e vă-
tămătoare sănătății.

Prețul unei doze întregi, cași care
nu se poate trimite mai puțin e 5 cor.
Acest medicament mare nu se poate
nicăiri comanda și avea decât dela

Frankl Antal, farmacist.

Szeged, Felsőváros 20.

— Se trimite pe lângă discreție —

Iun. Hepp Gyula

LIPPA.

Recomandă asortimentul lui de diferite
pieluri, anume opinci recunoscute
de locuitorii români din ținuturi veche.

FIRMA FONDATĂ LA ANUL 1860.